

Soove Rakvere muuseumile

Külastades Rakvere Rajoonidevahelist Koduloomuuseumi näeme, et muuseumi töötajad on ära teinud märkimisväärse töö muuseumi sisustamisel. Siin võib saada üldise pildi Rakvere ja naaberajoonide tööstuse arengust, põllumajandusest ja loodusest.

Kuid kahjuks peab märkima, et Rakvere linna ja rajooni, samuti teiste muuseumi tööpriikonda kuuluvate rajoonide ja linnade ajaloolise arengu ja ajalooliste sündmuste kohta saame siit teada õige vähe ja olemasolevgi on pinnapealne.

Välja on pandud küll tabel, millel peegeldub Rakvere linna areng keskajast kuni Põhjasõjani. Siit algab aga tühik, milline kestab kuni viimase aja küsimuste valgustamiseni. Hoopiski puuduvad andmed Kunda, Tapa, Jõhvi ja teiste linnade algusaastate ja edasise arengu kohta. Midagi pole mainitud näiteks meie rajooni vanimate tööstusettevõtete, nagu tsemenditehase «Punane Kunda», Rakvere Tärklisetehase, nahavabriku «Sakala» jt. kohta. Mõnes ettevõttes aga («Punases Kundas» ja tärklisetehases on säilinud andmeid ja fotosid vanema aja kohta. Linnade ja tööstuse tevõtete kasvu võrdlemine enne nõukogude võimu ja tema aastail aga omab suurt kasvatulistlikku tähtsust.

Muuseumis on üldisi eksponaate, millised räägivad 1905. a. revolutsioonist ja Suurest Sotsialistlikust Oktoobri-revolutsioonist, kodusõjast, kodanliku diktatuuri aastail, nõukogude võimu kehtestamisest jne. Jällegi pole valgustatud neid sündmusi ja perioode Rakvere linnas ja endises Viru maakonnas. Ometi on veel praegu elanikke, kes mäletavad revolutsioonide sündmusi ja omavad võib-olla esemeid, dokumente ja fotosid nendest aegadest. Meie ei näe muuseumis, kes olid kohalised revolutsioonilise liikumise juhid ja aktivistid, ei näe töötavate hulkade võitlust ja kohapealse kodanluse arveteõendamist töolistega, seda eriti kodusõja ja 1918. a. saksa okupatsiooni päevil. Paljud vanemad kodanikud aga veel mäletavad, kuidas okupandid koos kodanlusega poosid Rakvere raudteelajamas nõukogude aktiviste ja jätsid nende laibad hirmutamiseks nädalaiks puu otsa rippuma. Puu on veel praegugi säilinud!

Kodusõja päevil toimus Rakvere lähistel Rägavere lahing, mis lõppes eesti punaväelaste võiduga. Selle lahingu käiku tulaks kasvõi skemaatiliselt valgustada.

Kohaliku töörahva elu ja tema võitlust kodanluse diktatuuri päevil on tarvis samuti põhjalikult valgustada. Toimus ju endisel Virumaal, samuti ka Rakveres rida tööliste streike. Rakveres töötasid paljud revolutsionäärid, nagu V. Soo ja teised, kellel oli töölisliikumises suur osa. Oli rida sündmusi, millised kujukalt näitasid kodanluse toorest omavoli tööliste suhtes. Näiteks sündis endine Rakvere nahavabriku omanik Aisikovitš töölisi oma vekslitele žiirosid andma. Kui tuli oksjon, müüdi maha tööliste vara, vabrikant aga kannatas vähe. Võib-olla on ehk arhiivis üht-teist selle kohta säilinud.

Kuidas kodanlus suhtus rahvaharidusse, sellest kõneleb selgelt Viru maakonnavalitsuse otsus 1930. aasta algul paarikümne algkooli sulgemise kohta maakonnas. Umbes samal ajal suleti sellised suured õppeasutused, nagu Rakvere Õpetajate Seminar ja Virumaa Poeglaste Gümnaasium. Dokumente selle kohta peaks arhiivis leiduma.

Huvitav oleks muuseumist näha, kui palju oli kodanlikul ajal Virumaal arste, haiglaid, koole, raamatukogusid. Need arvud aga näitaksid täis jõuga nõukogude võimu saavutusi. Vähe on ka materjale 1940 aasta sündmustest, saksa fašistlikust okupatsioonist.

On soovitatav, et muuseumi töötajad koguksid vanade revolutsionääride ja teiste kodanike mälestusi revolutsioonilisest võitlusest ja teistest sündmustest. Neist tuleks koostada kogumik, millega muuseumi külastajad soovi korral võiksid tutvuda.

Ajalooliste eksponaatide osatähtsus elanikkonna kommunistlikus kasvatuses on suur. Need aitavad meil mõista minevikku. Selles osas seisab muuseumi töötajate ees suur ülesanne. Seda ülesannet ei suudavad nad aga üksi lahendada. Sellele peaksid tõhusalt kaasa aitama kohalike nõukogude täitevkomiteed, asutused, ettevõtted ja ühiskondlikud organisatsioonid. Teatud on ka kõigi kodanike kaasabi.

A. JALAKAS